

MLÝN REITENDORF

Historie

Budova bývalého mlýna a strojní truhlárny v Rapotíně

Historie stavby sahá až do roku 1860. Tehdy na pravém břehu řeky Losinky postavil Anton Heinisch hospodářské stavení. Záhy ale zjistil, že mnohem ziskovější bude obilný mlýn, proto v roce 1866 začal s přestavbou statku. Přistavěl místo pro vodní kolo, tzv. lednice, a osadil ji technickou novinkou, Ponceletovým vodním kolem. V přízemí vybudoval mlýnici a v podkroví obytnou místnost pro mlynářské pomocníky.

Hospodářská krize na konci 20. let minulého století a budování společných mlýnů postupně připravily malé mlýny o zakázky. Poslední majitel Richard Dressler budovy pronajal truhlařskému mistru Josefu Schönovi a tento mlýn adaptoval na strojní truhlárnu, která využívala silotorné zařízení k pohonu truhlářských strojů. V dalších letech nájemce přistavěl dřevěnou stodolu s rámovou pilou (dnes již neexistující), malou zděnou budovu pro plynový generátor a motor na dřevoplyn (na fotografii zcela vlevo). Rapotinské vodní kolo definitivně utichlo na konci 40. let poté, co stát majetek zkonfiskoval. Celá budova prošla v 90. letech radikální rekonstrukcí a původní vzhled stavby se tak nenávratně změnil.

Jean Victor Poncelet (1788–1867)

Francouzský vojenský inženýr, který v roce 1826 vynalezl vodní kolo na spodní vodu se zvýšeným nátokem a lopatkami zahnutými ve tvaru logaritmické spirály. Úpravou kola tak zvýšil výkon mlýna a dosáhl více než 65% účinnosti, která je srovnatelná s účinností dnešních moderních turbín obdobných parametrů. Protože kolo využívalo rychlosť protékající vody, vžil se pro tento typ kola název „vodní kolo na rychlou vodu“.

Současnost

Dochovaný historický pohon

Rapotinské vodní kolo typu Poncelet měří v průměru skoro 4 m (přesně 394 cm) a vodu na něj hnalo 24 zahnutých dubových lopatek 173 cm širokých. Z prostoru tzv. lednice do strojovny prostupuje dřevěná horizontální hřídel s osazeným vodním kolem. Původní převodové mechanismy z roku 1928 tvoří litinová kola s habrovými palci, litinové pastorky a dřevěné a litinové řemenice.

Jedinečná technická památka

Autentická podoba a také skutečnost, že se zařízení zachovalo in situ, tj. v místě samém, dělájí z části této stavby unikátní technickou záležitost, jedinou svého druhu v okolí Rapotína a ojedinělou i v České republice. Historický pohon byl v roce 2020 prohlášen za movitou kulturní památku. Pro celý region je stavba významným prvkem a nenahraditelným dokladem využití vodní energie a femesného umu obyvatel Podesní v období druhé poloviny 19. století.

Budoucnost

Budoucnost mlýna nám není ihostejná. Přátelé rapotinského mlýna proto v roce 2019 založili spolek Nemeleme, z. s., který působí v oblasti kultury, životního prostředí, vzdělávání a v dalších odvětvích především v regionu Sudet.

Usilujeme o oživení rapotinského mlýna, chceme postupně obnovit původní mlýnský náhon, plánujeme pro vás kulturní i vzdělávací akce.

Navázali jsme spolupráci s několika partnery. Podařilo se nám získat podporu obce Rapotín k přestavbě nové památky veřejnosti a dále podporu z fondu pro bilaterální vztahy v rámci Fondu EHP a Norska 2014–2021 pro projekt „Oživení rapotinského mlýna Reitendorf“.

Nemeleme, z. s.

K Mlýnu 186, 788 14 Rapotín
IČO: 08263141
www.nemeleme.cz
info@nemeleme.cz

Fotografie z roku 1937 kdy byl mlýn již adaptován na strojní truhlárnu a působila zde truhlařská a nábytkářská firma Josef Schön – mechanische Bau- u. Möbeltischlerei, Reitendorf a.d.Tess. / Photograph from 1937 when the mill was already adapted to a machine joinery and the carpentry and furniture company Josef Schön - mechanische Bau- u. Möbeltischlerei, Reitendorf a.d. Tess. / Foto aus dem Jahr 1937, als die Mühle bereits für eine Maschine Tischlerei adaptiert war und die Tischler- und Möbelfirma Josef Schön - mechanische Bau- u. Möbeltischlerei, Reitendorf a.d. Tess dort tätig war

HISTORIE / HISTORY / GESCHICHTE

REITENDORF MILL

History

The building of the former mill and machine joinery in Rapotín

The building was originally established as a farmhouse in 1860. It was built on the right bank of the Losinka river by Anton Heinisch. However, he soon realised, to operate as a grain mill would be more profitable, so in 1866, he began to retrofit the structure. Addition was build to house a technical novelty, the "Poncelet" water wheel and a water wheel room. He also built a grain mill room on the ground floor and converted the attic into living space for the miller's assistants.

The economic downturn of the late 1920s and construction of communal mills deprived small mills of their contracts. As a result, the last owner, Richard Dressler leased the building to a master carpenter named Josef Schön, who adapted the mill to a mechanical joinery that used the power generating device to drive carpentry machines. In the following years, the tenant added a wooden barn with a frame saw (no longer in existence) and a small brick building for a gas generator for the wood gas engine (in photo on the far left). The Rapotín water wheel finally fell silent in the late 1940s after the state confiscated the property. The whole building underwent a radical reconstruction in the 1990s and the original appearance of the building has been changed irreversibly.

Jean Victor Poncelet (1788–1867)

A French military engineer who in 1826 invented a water wheel which better exploits the kinetic energy of flowing water. The wheel design had increased water inlet and blades bent in the shape of a logarithmic spiral. This modification raised the power of the mill to achieve more than 65% efficiency, which is comparable to the efficiency of today's modern turbines of similar parameters.

Present

Preserved historical gear

The Poncelet type water wheel at Rapotín measures almost 4 meters in diameter (394 cm exactly) and was driven by 24 curved oak blades 173 cm wide. A horizontal wooden drive shaft penetrates the wall of the water wheel room connecting the fitted water wheel to the engine room. The original transmission mechanisms from 1928 consist of cast iron wheels with hornbeam thumbs, cast iron pinions and wooden and cast iron pulleys.

A unique technical monument

The authentic appearance of the facility and the fact that it has been preserved in situ, ie in the original place, makes it a unique technical monument, the only one of its kind in the vicinity of Rapotín and unique also in the Czech Republic. The historic millworks were declared a cultural landmark in 2020. The building provides an irreplaceable proof of the use of water energy by the inhabitants of Podesní region and their craftsmanship in the period of the second half of the 19th century.

Future

We care for the future of the mill. Therefore, in 2019, friends of the Rapotín mill founded the Nemeleme Association, which operates in the fields of culture, environment, education and other related sectors, especially in the region of the former Sudetenland.

We strive to revive the Rapotín mill and want to gradually restore the original mill drive. We plan public events both cultural and educational and have established cooperation with several partners. We managed to get the support of the municipality of Rapotín to introduce the new monument to the public and also from the fund for bilateral relations within the EEA and the Norway Funds 2014–2021

nemeleme

REITENDORF

Litinové kolo s habrovými palci osazené na hřidle vodního kola. Vlevo litinový pastorek na předložkové hřidle, vše umístěno ve strojovně / Cast iron wheel with hornbeam cogs mounted on the water wheel shaft. On the left, a cast iron pinion on the countershaft, all located in the engine room. / Das Gusseisenrad mit Hainbuchendaumen ist auf der Welle des Wasserrades montiert. Auf der linken Seite ist ein gusseisernes Ritzel der Vorlegewelle, alles befindet sich im Maschinenraum

(Foto / Photo / Quelle: M. Křesinová, 2020)

SOUČASNOST / PRESENT / DIE GEGENWART

REITENDORFER MÜHLE

Geschichte

Das Gebäude der ehemaligen Mühle und Maschinen Tischlerei in Reitendorf

Die Geschichte des Gebäudes reicht bis ins Jahr 1860 zurück. Zu dieser Zeit baute Anton Heinisch ein Wirtschaftsgebäude am rechten Ufer des Flusses Lustbach. Er fand jedoch bald heraus, dass die Getreidemühle viel rentabler sein würde, so im Jahr 1866 begann er den Hof wieder umzubauen. Er baute einen Raum für ein Wasserrad, den sogenannten Radkammer, und stattete ihn mit einer technischen Neuheit aus, dem Poncelet-Wasserrad. Er baute einen Mühlraum im Erdgeschoss und ein Wohnzimmer für Müller Mitarbeiter auf dem Dachboden.

Die Wirtschaftskrise der späten 1920er und der Bau von gemeinsamen Mühlen hat allmählich kleine Mühlen von Verträgen beraubt. Der letzte Besitzer, Richard Dressler, mietete das Gebäude an den Tischlermeister Josef Schön und er passte die Mühle an eine mechanische Tischlerei an, die mit einem Krafterzeugungsgerät Tischlermaschinen antrieb. In folgenden Jahren, hat der Mieter eine Scheune aus Holz mit einer Gattersäge gebaut (die heute nicht mehr existiert), ein kleines Backsteingebäude für einen Gasgenerator und einen Holzgasmotor (ganz links im Bild). Reitendorfes Wasserrad verrostete schließlich Ende der 1940er Jahre, nachdem der Staat das Grundstück beschlagnahmt hatte. Das gesamte Gebäude wurde in den 90er Jahren radikal rekonstruiert und das ursprüngliche Erscheinungsbild des Gebäudes hat sich irreversibel verändert.

Jean Victor Poncelet (1788–1867)

Ein französischer Militäringenieur, der 1826 ein Wasserrad für das Grundwasser mit erhöhtem Einlass und in Form einer logarithmischen Spirale gebogenen Schaufeln erfand. Durch die Modifikation des Rades wurde die Leistung der Mühle um mehr als 65% erhöht, was mit der Leistung der heutigen modernen Turbinen mit ähnlichen Parametern vergleichbar ist. Da das Rad die Geschwindigkeit des fließenden Wassers verwendete, wurde für diesen Wasserradtyp der Name "schnelles Wasserrad" verwendet.

Die Gegenwart

Erhaltener historischer Antrieb

Reitendorfes Wasserrad vom Typ Poncelet hat einen Durchmesser von fast 4 m (genau 394 cm) und wurde von 24 gebogenen Eichenblättern mit einer Breite von 173 cm angetrieben. Eine horizontale Holzwelle mit eingebautem Wasserrad dringt aus dem Raum des sogenannten Radkammers in den Maschinenraum ein. Die ursprünglichen Getriebemechanismen aus dem Jahr 1928 bestehen aus Gusseiserrädern mit Hainbuchendaumen, Gusseisenritzeln sowie Holz- und Gusseisenriemenscheibe.

Ein einzigartiges technisches Denkmal

Das authentische Erscheinungsbild und die Tatsache, dass die Anlage in situ, d.h. am Ort selbst, erhalten geblieben ist, machen einen Teil dieses Gebäudes zu einer einzigartigen technischen Angelegenheit, die in der Nähe von Reitendorf einzigartig und in der Tschechischen Republik einmalig ist. Der historische Antrieb wurde 2020 zum beweglichen Kulturdenkmal erklärt. Für die gesamte Region ist das Gebäude ein wichtiges Element und ein unersetzlicher Beweis für den Einsatz von Wasserenergie und Handwerkskunst der Einwohner von Tesatal in der zweiten Hälfte des 19. Jahrhunderts.

Die Zukunft

Die Zukunft der Mühle ist uns nicht gleichgültig. Deshalb gründeten die Freunde der Reitendorfer Mühle 2019 den Verein Nemeleme, z. s., der in den Bereichen Kultur, Umwelt, Bildung und anderen Bereichen, insbesondere im Sudetenland, tätig ist.

Wir bemühen uns, die Reitendorfer Mühle wiederzubeleben, wir möchten den ursprünglichen Mühlenantrieb schrittweise wiederherstellen und wir planen auch kulturelle und pädagogische Veranstaltungen für Sie.

Wir haben eine Zusammenarbeit mit mehreren Partnern aufgebaut. Es ist uns gelungen, die Unterstützung der Gemeinde Reitendorf zu erhalten, um das neue Denkmal der Öffentlichkeit vorzustellen, und auch die Unterstützung des Fonds für bilaterale Beziehungen innerhalb des EWR- und des Norwegen-Fonds 2014–2021 für das Projekt "Revitalisierung der Reitendorfer Mühle Reitendorf".

Vizualizace kulturně vzdělávacího centra v rapotinském mlýně Reitendorf / Visualization of the cultural and educational center in the Rapotín mill Reitendorf / Visualisierung des Kultur- und Bildungszentrums in der Mühle Reitendorf

(Albert Novák, 2020)

BUDOUKNOST / FUTURE / DIE ZUKUNFT